

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazeta este de 2 ori: Joi si Dumineca, Foli, candu concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu $2\frac{1}{2}$ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVI.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 74.

Brasiovu 12 Octobre 30 Septembre

1873.

Brasiovu 22 Sept. v. 1873.

Aniversarea dilei, in care s'a pusu pétr'a fundamentala la cladirea edificiului destinatu pentru scólele romane gr. orientale din Brasiovu, s'a celebratu si in anulu acest'a cu solenitatea indatinata. Toti elevii acestoru scóle, intregu corpulu professoralu, efori'a scolaria si unu publicu numerosu asistá la servitiulu divin, precum si la parastasulu ténutu in beseric'a la s. Nicolae intru memori'a fundatoriloru si binefacatoriloru acestoru scóle.

Dupa terminarea parastasului totu publiculu se puse in miscare spre edificiulu scóloru, si formandu unu conductu imposantu cu standardele besericesci si scolarie in frunte, merse in sal'a grandiosa a acestui edificiu. Aci se seversá mai antaiu „santirea apei“ si spre incoronarea solenitatii rostí directorulu acestoru scóle Dr. T. G. Mesiota unu discursu, plinu de morala si de invetiatura pentru situatiunea presenta, candu adeca suntemu mai espusi de a alunecá si a ne retaci prin castrele straine. Tem'a discursului festivu a fostu „Crescerea nationala.“ Oratorele a relevatu mai antaiu factorii negativi si periculosi pentru crescerea nationala; intre acestia merita mai multa intentiune defectulu, ce esiste in fórté multe familii, ca capii loru mai antaiu invatia a vorbi in limba straina, fora de a tiené contu de processulu psihologicu, ca in anim'a si sufletulu ataroru copii se inredacineza simpathi'a si inclinarea spre acea natiune, a carei limba o vorbesce. Trecundu apoi la factorii positivi a aretatu, cum trebuie se fia famili'a, a intonatu insemnatatea scólei pentru crescerea nationala, si in fine cum trebuie se fia viéti'a sociala a romaniloru pentru cá se influentieze la crescerea tinerimei.

Durere, ca invetiaturile aceste bune si frumóse au fostu ascultate mai numai de scolari, ca-ce celalaltu publicu erá fórté pucinu reprezentatu si tocmai aceia au absentatu, carii au trebuintia de atari invetiaturi, fiendu-ca suntu parinti de copii si afara de acea au influentia in viéti'a sociala.

Amu avutu ocaziune a vedé la alte popóre cu cata insufletire si cu catu entusiasmu participa la astufeliu de solenitati. Se nu vorbimu de aniversarea intemeierii vre-unui institutu, nici de aniversarea vre-unui evenimentu de óre-care momentuositate, ci numai de unele casuri, cari nici pe de parte nu au importanti'a fundarii gimnasiului nostru. Se redica d. e. monumentulu unui generalu, care póte, ca are numai atatu meritu, ca a perdutu cate-va mii de soldati si a nenorocitu totu atatea familii, remanendu femeile veduve si copii orfani, — óre nu vedemu aci una insufletire si unu entusiasmu cu multu mai mare decatu reclama competinti'a?

Si noi facia cu intemeierea unui edificiu de scóle, care revarsa lumina preste sute si mii de elevi, care are santa chiamare de a regenerá Romanismulu dintr'unu cotu de tíera — facia cu ridicarea unui astufeliu de monumentu, care lucra n'ncetatu la inffiorarea si prosperarea nóstra, suntemu indolenti, indiferenti si nepesatori! Dá suntemu, pentru ca nu scimu pretiul „cartea,“ nu scimu, ca cartea face nu numai barbati literati, ci si comercianti mari si industriasi apti. Astadi numai cartea ne descopere resursele, care trebuie se le esplotamu noi si se nu le mai lasamu pe man'a altor'a.

Dá se stimamu „cartea“ si pe acei'a, cari se ocupa cu ea, se'i imbarbatamu, se'i incuragemu, se'i

punemu in stare, cá se se ocupe, catu se póte mai multu cu cartea; ca-ce cu catu se ocupa professorulu séu invetiatorulu mai multu cu cartea, cu atatu profita tinerimea nóstra mai multu; prin urmare, cu atatu este mai mare si folosulu nostru nationalu, Unu invetiatoriu reu platitu este cá unu soldatu reu nutritu. Invetiatoriulu apasatu de grigile vietii, si constrinsu a dá, afara de scóla, cate 3—4 óre private pe di, nu se póte ocupá multu cu cartea, din caus'a acésta suferé invetiamentulu, suferé educatiunea si prin urmare suferimu si perdemu noi cu totii. Asia dér' ce voimu? Voimu progressu, atunci ratiunez cere, cá se ingrigimu de factorii progressului; factorii progressului suntu invetiatorii, asiá dér' trebuie se imbunatatimu sórtea invetiatoriloru.

Inchiemu aceste reflexiuni, in sperantia, ca apathi'a catra scóla, carte si catra reprezentantii cartii, va disparé cu timpulu si, invetiandu a stimá mai multu scól'a, cartea si pre reprezentantii cartii, ne vomu convinge, ca numai, si numai asiá progressamu si, progressamu mai rapidu

Unu amatoru de progressu.

Franci'a, republica sén monarchia?

Cu catu se apropia mai multu momentulu de redeschiderea adunarei nationalé din Versailles, cu atatu mai mari dimensiuni ie agitatiunea monarchista-clericala in Franci'a. Maioritaea monarchista a camerei francese a sciutu prea bine de ce mare folosul ei va fi tempulu vacantieloru adunarei nationalé, pentru aceea a si amanatu redeschiderea acesteia pre unu tempu catu se póte de indelungatu.

In tempulu acest'a monarchistii au fostu fórté activi in interesulu restauratiunei, pentru care facu acuma propagand'a cea mai posibila. Pucinu dupa amanarea adunarei nationalé legitimistii, va se dica partisanii monarchiei legitime, au pusu in lucrare planulu loru bine precugetatu. Celu antaiu pasu a fostu visit'a duciloru de Orleans la contele de Chambord, care traesce retrasu pe mosi'a s'a in Frohsdorf, in Austri'a. Acésta visita avú, precumu este cunoscutu, resultatulu celu mare alu fusiunei celoru dóue linie regale burbone. Ducii orleanisti din lini'a mai tenera burbona, s'au impacatu adeca, cu contele de Chambord, celu mai betranu si „adeveratu legitimu“ reprezentante alu casei burboniloru, cu care pana aci nu se avea bine. Impacarea aduse cu sene fusiunea lineelorú dóua burbone prin recunóscerea contelui de Chambord de capu alu dinastiei burbone, care este chiamatu sub numele de Henricu V regele Franciei, a ocupá érași tronulu proparintiloru sei. Findu-ca cont. de Chambord nu are copii, se dice, ca orleanistii mai lesne s'au induplecatu a face fusiunea, sperandu asiá, ca dupa mórtea lui Henricu V, voru veni ei la rondu.

Fusiunea odata facuta, partit'a monarchista burbonistica -si a datu tóta silinti'a se o popularizeze catu mai multu, prin mediuloculu pressei si alu clerului in Franci'a.

Clerulu francesu servesce astadi tocmai asia de celu mai mare spriginu nisuintieloru de restauratiune burbona, precumu nu de multu servi de radimu principalu imperatiiei a dóua bonapar-

tiste. Precandu dér' republicanii mai multu séu mai pucinu urmariti de catra guvernulu actualu reactionariu, se leganau in firm'a credintia, ca restauratiunea este imposibila, precandu credeau, ca disunirea intre fractiunile monarchice nu le va puté iertá acestor'a vreo-data o actiune comuna seriósa, pre atunci partisanii orleanisti si chambordisti lucraru barbatesce la realisarea planului lor, care nu are nimicu mai pucinu de scopu cá: restabilirea monarchiei si proclamatiunea lui Henricu V-lea de rege alu Franciei, de catra adunarea nationala, care peste pucinu -si va reincepe lucrarile. —

Tóta press'a européna se ocupa astadi de miscarile din Franci'a si de siansele posibile, ce le are contele de Chambord pentru suirea s'a la tronu. Cei mai multi asecura, ca siansele lui Henricu V-lea suntu cele mai bune. Partisanii acestui'a -lu tratéza deja coram populo de rege viitoriu alu Franciei. Si adoratorii principiului legitimitatii, espresu in persón'a cont. de Chambord, nu se marginescu numai la Franci'a, intregu clerulu catolicu alu continentului cu pap'a in frunte sustiene astadi candidatur'a „unsului de domnulu rege.“

Cunoscundu pericolulu ce diace in manevrele aceste combinate ale partitei monarchice francese, republicanii incepura a combate cu mai mare energia cá pana aci prin vorba si in scrisu, incatu lea concesu censur'a guvernului reactionariu, planurile de incatusiarea repetita a sermanei Francie. Se intielege, ca contele de Chambord cu acésta ocaziune nu a potutu avé placerea, a citi in organele republicane multe magulitórie asupr'a innaltei persóne si tendintieloru sale. Pentru aceea reprezentantele adeveratei legitimitatii in Franci'a s'a si aflatu necessitatu a face o enunciatune in form'a unei epistole adresata deputatului d. de Rodez Benavent, contra insinuariloru din partea republicana. Acésta scrisóre, pre care organele de publicitate din servitiulu legitimitatii o numira „unu scumpu documentu, a caruia franchetia si nobletia va suprinde pe toti, si care -si are pentru presentu adeverat'a sa importantia,“ are tendinti'a de a delaturá temerea, cumca monarchi'a legitima ar' rechiamá érași „fantomulu diecimeloru, alu drepturiloru feudale, alu intolerantiei religióse, alu persecutiunii liberaliloru, alu guvernului popescu, alu predominatiunii claselorú privilegiate, ca in fine ar' precipitá nebunesce resbelulu de resbunare in contra Germaniei.“ „Dvóstra veti concede, — scrie contele de Chambord mai departe dlui de Rodez — ca nu se póte respunde seriosu la lucruri atatu de pucinu serióse. La ce mintiuni nu -si a luatú refugiulu reutatea, candu a fostu vorb'a de a esplotá credulitatea publica?“ In fine dice cont. de Chambord: „Dvóstra sciti, ca eu nu sum de locu o partita, si ca nu voiu se revinu la domnia prin o partita: eu am trebuintia de concursulu tuturor, si toti au trebuintia de mine.“

„Ce se atinge de reimpacarea atatu de loialu complinita in cas'a Franciei, spuneti acelor'a cari cauta a denaturá acestu actu mare, ca totu ce s'a facutu in 5 Augustu (ad. fusiunea) bine s'a facutu, cu singurulu scopu de a redá Franciei rangulu seu, si in interesulu celu mai scumpu alu prosperitatii, gloriei si marirei francese.“

Acésta scrisóre a siefulu casei burbone, care esprima o mare consciintia de sine si sigurantia in caus'a s'a, nu a lipsitu a produce sensatiune in

Franci'a. Diariile monarchiste, afara de cele bonapartiste, ei redicara cumu diseram insemnatarea pana in ceriu. Nu asia fũ bineventata enuncciatiunea burbonului de catra organele republicane, mai cu sãma nu de catra „Siccle“ si „Republique française.“

Dupace diariulu acest'a din urma a lui Gambetta numesce scrisõrea contelui de Chambord violenta si injuriõsa in stilulu ei, scrisa de unu barbatu inversiunatu, care, desi arata o facia blanda, nu a sciutu se -si ascunda mai multu rancun'a si impatienti'a s'a ambiõiosa, dice: „Nu i-amu putã ore spune, ca elu este pretendentulu acel'a plinu de siretia, pe care mintiun'a nu-lu costa nimicu?“

„Deca contele de Chambord avũ cutezanti'a a ne persuadã, ca -si face illusiune asupr'a popularitatii, de care se bucura, si asupr'a sentimenteloru Franciei, noi ei vomu dice, ca aceste cuvinte suntu de-o rara impudintia. . . . Nu domnule, d-ta nu poti ignorã, ca n'ai se contedi pe nici unu francesu afara din partit'a dtale, afara din jesuiti si clientel'a loru. Ignoranti'a nu-ti este nici-decumu permisa. Sci numai prã bine, ca esti obiectulu aver-siunei (urei) generale. . . . Conspiri de 3 ani, esti amestecatu in tãte intrigele cari apasa tiãr'a, si te prepari a te aruncã pana la tronul prin fraude si violintia, pentru de a domni peste natiunea acãst'a contra vointiei ei, riscandu totu si fara a fi neodihnitu de periculele infricosiate, caror'a o espui. Nu vorbi nici odata de mintiuna si de reutate, domnulu meu: d-ta ai pierdutu dreptulu la acãst'a.“

Ecã ce scrie „Republique française,“ ce crede Gambetta cu ai sei despre contele de Chambord. Se'ntielege, ca unu asemenea limbagiu atitia si mai multu inca pe monarchistii dela putere in contra republicaniloru, de aci confiscarile diarielor, cari reproducu cuventarile lui Gambetta, de aci propriile repetite de orce miscare republicana.

Lupt'a intre partit'a monarchista si republicana s'a incinsu pe tãte liniile in laintrulu Franciei, dela rezultatulu ei va depinde viitoriulu acestei mari si minunate tieri. Monarchistii au o positiune mai avantagiõsa decatu republicanii, ei suntu la guvernul si dispunu de maioritãtea camerei, care va se se readune in 4 Noembre a. c. Care va fi atitudinea bonapartistiloru in lupt'a decisiva, vomu fi intrebatu. Acãst'a nu se pãte prevedã. Si napoleonistii facura o enuncciatiune prin organulu principelui Jerõme Napoleonu. Acãst'a apelã la suveranitatea poporulu, votulu universalu, la democratia si pretinse aliantia tuturoru partiteloru progresiste contra monarchiei legitime, „periculõsa Franciei.“ Bonapartistii au latitu inca prin diariile loru ide'a unei aliantie intre ei ad. bonapartisti si republicani. Republicanii pana acumu au respinsu o asemenea insinuatiune, care nu pãte avã altu scopu, decatu acel'a, cã republicanii se scõta castaniile din spudia pentru partisanii lui Napoleonu alu IV-lea.

Cris'a in Franci'a este pre iminenta, tãta Europ'a se uita cu interesu la desvoltarea situatiunei interne franceze. Republicanii vediendu ca se apropia furtun'a chambordista, au alergatu toti la posturile loru. Asia si betranulu Thiers vediendu apropiarea momentulu decisivu a alergatu indatu din Elveti'a, unde se affã, la Parisu, de unde puinduse ãrasi in fruntea republicaniloru a enuncciatu si elu vointi'a si decisiunea partitei republicane de a luptã pana la mõrte pentru Franci'a. Acãsta enuncciatiune republicana, este cea mai nõua intre tãte si signalisãza inceputulu luptei decisive: Monarchia sãu republica? — Thiers a fostu invitatu se viziteze cetatea Nancy. Intr'o scrisõre adresata primarelui dela Nancy Thiers espune motivele, din cari nu va face intrebuintiare de acea invitatiune „Nu voesce, dice Thiers, se dã unu nou pretestu clevertiriloru de agitatoriu direse in contra lui, din partea celor dela putere. „Neaperatu ca asemeni clevertiri trebuie despretiuite si neaperatu, ca intr'o tiãra dedata cu libertatea, agi-

tatiunea este in momentulu acela iertata, in care fora a consiliã pe Franci'a, cutãza cineva a decide asupr'a sõrtei ei.“

Thiers amintesce aceea, ca -lu invinovesce a fi ruptu pactulu dela Bordeaux si dice: „Astadi se tratãza fara mandatu, fara plenipotintia si in absenti'a adunarei nationale despre intregu viitoriulu Franciei, unu viitoriu, pre care apoi voiescu se ne faca ai dã sigilulu mai fara nici o desbatere si cu deosebire fara nici unu recursu la tiãra, care este aci mai multu interesata si este singurulu suveranu legitimu.“ Dupa aceea scrie Thiers: „Republic'a n'are lipsa de agitatiune in interesulu seu, ca-ci ea este singur'a forma de regimu, care e in stare a uni partile desbinatã, care singura pãte se se adreseze cu autoritate catra democratia si care a restituitu totulu in Franci'a: Ordinea si armat'a, care (republica) a rescumperatu teritoriulu si a inchisu tãte ranele afara de acele cauzate de resbelu.“

„Noi nu vomu avã se aperamu singuru numai republic'a, ci tãte drepturil Franciei, principiele dela 1789, stendartulu tricoloru si nu numai stindartulu, ci realitatea lucrurilor, pe cari le acopere acestu stendartu, fara cari contra-revolutiunea ar' fi mintiun'a cea mai uritiõsa si indignatõria.“

„Tãte aceste trebuesce se le aperamu, nu cu mediulõce, cari prea usioru s'ar' putã schimosi, ci prin mintea rece si fõrte; situatiunea tieri care e atatu de seriõsa pretinde mare bagare de sãma.“ In fine dice Thiers, ca elu atunci va merge la Nancy „candu cris'a va fi invinsa si candu ne vomu putã bucurã in pace si siguritate de libertatea tierii.“

Acãsta enuncciatiune republicana sosi la timpu si produse efectulu seu mare indreptatitu in Franci'a. Lupt'a decisiva a inceputu, in scurtu vomu avã respunsulu cu nerabdare asteptatu la intrebarea capitala. Franci'a, fi va republica sãu monarchia?

Sibiu 4/10 1873.

In cestiunea parochiei gr. cat. din Sibiu.

In. ministeriu reg. de cultu si instructiune publica, pre bazea dateloru secure, aflandu, cumca tãte parochiele diferiteloru confessiuni din Sibiu, suntu provedute cu portiuni canonice sãu dotatiuni din beneficiale comunali, afara singuru numai de parochi'a gr. cat. a Sibiului, — prin gratiosulu seu emisu din 30 Aprilie a. c. nr. 8449, dechiarandu cererea reprezentantiei bes. gr. cat. de aici de motivata, atatu din punctulu ecuitãtii, catu si alu legalitãtii, s'a induratu a indrumã pre incl. comunitate cetãtienesca a Sibiului, cã se provedia si pre parochi'a resp. comun'a besericãsa gr. cat. cu dotatiune anuale din averea cetãtiei sãu cass'a alodiale, in aceea proportiune, in care se impartescu si celelalte comune besericesci.

Am acceptatu, cã in urm'a susu-laudatulu decisu ministeriale, incl. comunitate cetãtienesca se ne mangaie cu un'a resolutiune favoritiõria, va se dica se se puna in lucrare coprensulu decisiunei ministeriale. Pan'acum inse nu furamu norociti a obtienã doritulu resultatu; atat'a inse am afflatu din o chartia a inclitulu magistratu, cumca din partea aceluia, sub datulu 20 Iuniu a. c. nr. 3710, s'ar' fi recercatu incl. comunitate cetãt., cã se se dechiarã, ca in ce modu voiesce a dotã parochi'a gr. cat. Pan'acum inse, cum vedemu, staruentiele nõstre de 15 ani, cu tãte aceste, inca n'au rezultatulu doritu, desi a urgitatu de nou effectuirea respectivulu decisu ministeriale.

Rogamu deci pre incl. comunitate, cã se nu-si uite neci de interesele besericesci ale poporatiunei gr. cat. din Sibiu, — carea dupa conscriptiunea ofiõsã din 1870 a numeratu 1086 suflete, — cã astufeliu vediendune si noi realizata, un'a dintre cele mai urgente si mai drepte dorentie, se se in-

temeieze si consolideze si mai multu intre noi multu dorit'a fratietate si concordia.

Cu ast'a ocaziune ne tienemu de placuta datoria a ne esprime loialele nõstre multiumite in. ministeriu reg. de cultu si instructiune, carele prin decisulu susulãdatu, a datu o dovãda de parentiãsa consideratiune a dreptei si legalei nõstre cereri. Mm.

Sibiu 3 Octobre 1873.

Cu placere venu a ve refera, ca la esamenulu de oficieri de reserva la divisiunea a 16-lea, dintre toti voluntariu, doi juni romani au esclatu cu deosebita desteritate. Mateiu Vulcanu, juristu in an. IV in Sibiu a reesitu cã primulu, asemenea Jordanu Munteanu, juristu in an. II, alu doilea, apoi juristulu an. III Vasiliu Preda a depusu asemenã esamenu cu succesu bunu. Acesti suntu primii juni romani, cari in teritoriulu militariu alu Transilvaniei, dela crearea institutulu de voluntari unianuali, au depusu esamenu de oficieru si apoi cu estufeliu de successu.

Me aflamu intr'o gradina publica, unde cu anima polpitanda audieamu, cum de laudabile se esprimã nisce dignitari militari (colonelu Popenheim cu mai multi) despre junele si voluntariulu Mateiu Vulcanu, ca aru fi respunsu mai bine cã toti, asemenea si despre Jordanu Muntãnu. Voluntariiloru presinti le recomandamu prin acãsta unu esemplu imitabilu; ãresi numitiloru juni le gratulamã viãtia si activitate pe dupl'a loru cariera. Δ

Ar' fi salutaru —, candu unulu fia-care voluntariu ar' depune si examenu de oficieru si ar' fi inestratu cu tãta pracsea de ostasiu absolutu; atunci amu fi mai fericiti, decatu cei ce astãpta se decurga ap'a, cã se trãca in eliseu. — Red.

Turd'a, 30 Sept. 1873.

Stimate Domnule Redactore!

In nr. 67 alu diariulu „Gazet'a Transilvaniei“ s'a publicatu un'a epistola deschisa, fora subsemnatura, in carea — abstragundu dela insultele, pre cari nu le tienu demne d'a le reflectã — mi se imputa, ca numai eu asiu fi caus'a stãrei decãdiute a societãtii de lectura a dameloru romane din Turd'a; ca bibliotec'a societãtii este una ruina desolata; ca dela 1866 nu s'au tienutu siedintie; ca nu -mi asiu fi datu socotele cã cassieres'a acestei societãtii si ca dõra eu nu asi voi se se reinfintieze societatea.

Domn'a reclamante marturisesce, ca a avutu candu-va „bucuri'a nobile“ d'a vedã prosperandu acãsta societate. Recunoscu cu tãta voi'a, ca eu amu avutu cele mai pucine merite pentru acãsta bucuria de odiniõra a d-sale, si recunoscu totu-odata, ca stãrea presente a societãtii nu este nici decatu strãlucita: d'ãr' negu, ca de optu ani incõce, adãca dela 1866, societatea n'ar' fi potutu se tiena siedintie; negu, ca de atunci pana astadi n'ar' fi potutu se cãra reportu asupr'a stãtei bibliotecii si a cassei, si se se organizeze precum ar' fi fostu mai bine; ca-ci societatea a fostu si este in dreptu a face tãte aceste in diferite moduri; si mie mi se paru fõrte esagerate, ba chiaru si nebasate tãte aceste imputatiuni, ca numai eu, singura eu, asiu fi caus'a decãdintiei societãtii.

Pana ce inse domn'a reclamante nu va esã lumina cu numele seu, ori in publicitate, ori in sinulu societãtii, nu vedu lips'a unei espuneri mai detãiate a stãrei societãtii, de catu, ca bibliotec'a si socotelele societãtii stau totu-deaun'a la indemana fia-carei membre.

Rogandu-te se binevoiesci a dã locu, Domnule Redactoru, acestoru orduri in pretiuitulu nostru diariu, sum cu distinsa stima

Emilia Ratiu

Blasiu. Se mai vedemu si despre activitatea comunale a Blasiulu, cã ce atitudine a luat. Mai antaiu premitu ofiõcialeloru publicatiune, din care ne potemu orienta, ca s'a sufulcatu:

„Publicatiune.

In siedinti'a estaordinaria a reprezentantiei opidulu Blasiu tienuta in 13 a lunei si anului curente, pre bazea opiniunei substernute de comisiunea de 3 ce a fostu esmisa spre acestu scopu in po-

terea autonomiei comunale (§ 22 leg. com.), facându-se mai multe despusetțiuni afundu talietóriei in starea delasata de pana acumu a opidului: acelea in urm'a comisiunei, ce mi se a datu sub nr. 24 de in acea siedintia venu pre in acést'a a le aduce la cunoscinti'a onoratului publicu opidanu pre lenga comunecarea insusi a numeriloru protocolari sub cari s'au facutu acelea despusetțiuni, precumu urméza:

19.

Se decide formarea unui fondu de regulare si curatire de strade in opidulu Blasiu, in care voru avé a incurge:

a) ofertele benevole dela persóne morali si private, cari va avé manipulatoriulu fondului pre in esmisiu sei celu pucienu 2 — pre langa list'a regulata, carea se intre de documentu la pesceptțiuni — ale stringe de 4 ori pre anu,

b) legatele ori averile testate,

c) mulctele banali dictate prin judecie, officiolatele administrative si politia locale pre sém'a acestui fondu.

d) Venitele din representatiuni teatrale, baluri, concerte ori productiuni gimnastice, ce s'ar' arangia prin manipulantele fondului spre acestu scopu, ori le-ar' oferi intreprindietorii privati. Si

e) Contribuirea opidaniloru eietata spre acestu scopu din partea representantiei comunali in intiesul punct. d) din § 22 a leg. com.

Si din care fondu voru fi a-se solvi:

aa) indiviidii, cari se voru suscepe pentru asemnarea denburiloru, astuparea gropiloru, curatirea de totu felulu de gunóie de pre strade si tóte locurile publice, afara de piatiu, — care este arendatorele de van'a tergului detoriu alu curati de gunóie, — si facerea de scurgere la ap'a ce se forméza prin ploii;

bb) indiviidii, cari se voru conduce pentru facerea de pardosire cu pétra, — candu voru ierta impregiararile, — si regularea anumitu acumu la inceputu a ulitiei mici si a ulitiei mari pana la podulu de preste calea ferata; si dupa aceea si mai departe atunci, candu va veni rondulu si va fi cu potentia;

cc) Spesele, ce voru costá sculele de lipsa la indiviidii de sub aa) si bb) precumu sape, harletie, lopeti, ciocane, greble, róbe etc. si

dd) Carausiele de materialu de lipsa pr. lemne, hacu, pétra, nasipu, pamentu, caramidi etc. si in casu de lipsa si pretiulu cumpararei acestui materialu si care fundu in fine va sta sub manipulatiunea perceptorelui opidului, ori candu officiu acest'a — lu va portá judele: sub manipulatiunea acestui-a, avendu notariulu opidului de a serbi de actuante si controloru, — pre langa dreptulu si detorintia:

α) de a primi, incassá si procurá venitele de sub punctele a), b), c), d) si a proiectá eietarea contribuirei de sub e),

β. de a suscepe si conduce indiviidii de sub aa), bb) a procurá sculele, si suportá spesele de sub cc) si a procurá carausiele, si materialulu de sub dd), in catu numai va fi cu potintia, totu-déuna pre lenga tienerea unei licitatiuni publice minuendo, —

γ. de a primi si onorá pre preceptorii de lucru, de cari va avé lipsa neincungiurabile, si in fine:

δ. de a duce socóta regulata despre acést'a manipulatiune a sa, si cu capetulu fiacarui-a anu a-o substerne representantiei comunali spre revisiune, aprobare, si darea de absolutoriu pre sém'a rationantelului asupra ei, — si de a face propuneri representantiei in privintia revisiunei acestei decisiuni.

Si acestu manipulante are de a-si incepe activitatea de locu.

(Va urmá).

Din valea Muresiului de susu.
Lun'a lui Octobre n. 1873.

Resunetu

la articulu (i.) din n-rulu 64 alu diuariului „Federatiunea.“

(o.) Tóta anim'a romana trebuie se suspine, vedindu cate lamentari intra in colónele diaristice romane din Ostunguri'a preste totu, acumu de unu deceniu. Strainulu, care urmaresce cu atentiune aceste lamentari, si-va face una idea trista de acestu populu descendentu din vechii romani, si-si va dice in anim'a sa: acestu populu merita una sórte inca si mai ticalósa, déca nu are incredere in sine.

Cine va studiá inse poporul romanu din fundamentu, acela nu va condamná, ci din contra va suspiná adencu, vedindu la cata nerusinare ajunsera astadi despotii, se numesca véculu alu XIX „alu civilizatiunei.“ Nu poporul romanu e culpabilu, ca asia sórte ticalósa l'a ajunsu, ci de o parte vécurile triste ale tiraniei, care lu-suptsere pana la osu, de alta parte atati puternici, cari credu ca póta in mani destinele lui.

Dupa anulu mantuirei popóraloru, candu bietulu romanu, depunendu jugulu tiraniei, spuse luméi, ca si densulu are derepturi si nu numai detorintie, dupa acestu anu festivu dicu guvernulu — cu intentiunea cea buna de a fericii pe supusi — arunca pre capulu celu fatigatu alu multu cercatului romanu unu absolutismu cumplitu. Mai tardiu apoi totu intentiunea cea buna de a fericii imperiulu inspira celoru chiamati ide'a, se puna doi stapani pre acestu imperiu colosalu, cá mai usioru se se póta estende radiale civilizatiunei si prin coltiurile cele mai de partate. Déca acést'a le fu intentiunea, sementi'a aruncata trebuie se produca pe dreptu frupte gustóse, ca-ce asia dictéza consecinti'a si asia trebuie se se si intemple; dér' faptele ne documentéza contrariulu. Scrutandu acumu, de unde se deriva acést'a dissonantia, aflamu ca, ne asistandu in fapte amagire optica, trebuie se fia falsa premis'a mare adeca „intentiunea de a fericii pre supusi.“ Faptele ne indereptatescu a afirmá, ca premis'a mare suna: „intentiunile de a ajunge totu mai afundu in prepasthia popórale ne-germano-maghiare, para candu séu si-voru lapedá natiunalitatea, séu voru peri.“ Numai astufeliu se póte esplicá procedur'a celoru ce ne conduc destinele acumu mai de unu patraru de seculu; numai asia mai póte fi vorb'a de logica. Va dice ceneva póte, ca in adeveru guvernulu si-propuse fericirea imperiului, dér' spre a realisá atare opera grea se recere tempu mai indelungatu, ne prea pripimu cu tragerea rezultatului. Aceluia i-se póte raspunde a priori, ca se insiéla amaru, ca-ce totu momentulu si-are rezultatulu seu, bunu ori reu. Unu patraru de vécu pururea a datu tonu in istoria omenimei; acestu dejá espiratu avé totu rezultate rele, rezultate mortifere. Teori'a inductiunei, reformatórea cea mare a luméi ne indereptatesce se afirmamu ca, sub atari manipulatiuni, nece venitoriulu nu ne va inbracă cu altu soi de rezultate; trebuie deci cá, séu se piéra popórale supte de unu atare processu, séu se cadia cu vuetu infioratoriu incordarile despotice invaluite in manta falsa constitutională.

Intorcundu-ne privirea asupra acestoru dóua asertiuni posibile se vedemu ce va resultá dupa calcululu probabilitatiei.

Regimulu nostru parentiescu intrebuintiéza tóte poterile, chiaru si cele neiertate, cá se stérgea din imperati'a Stului Stefanu totu ce nu-si-trage originea din ordele ce infiorara Europ'a in véculu alu IX. In totu anulu inprumutari nóua de statu, care le va liquidá dlu ministru de financia de pe pielea poporului. Provedenti'a indignata fórté nu incetéza se tramitie plage praste plage; fómetea e la usia; ciumele consuma cu diecile de mii; sermanulu poporu pre aci si coela mai posiede inca cate o códa de vita, carea — déca nu adi, dér' mane de securu — o va licitá perceptorele de dare cu unu pretiu de batjocura. Jidovimea se latiesce, cá negur'a pre munte, si inveninandu pre bietulu poporu lu-scóte finalmente si din vét'r'a sa strabuna. Poporul se plange cu amaru; dér' Mari'a Sa nu vroiesce se fia atentu la aceste cuvente inainte. Marieloru Sale nu le pasa de nemicu, numai se póta aduná dieci si sute de millióne a la Lonyai. Éta totu date posvite, care mergu spre perirea supusiloru; Si voru peri óre supusii? Séu se voru desnationalisá? Nu! Nu! Déca ei totu tacu si inghitu, se nu cugete oarmuitorii, cari nu vedu mai departe dela pungile loru, ca scopurile loru li-se apropia de realisatu; nu! ca, ce n'au potutu realisá

barbarismulu celoru 16 vécuri, nu voru poté realisá nece densii astadi, candu infioratóri'a tromba dela Sen'a a frantu catenele obscurantismului seculariu. Supusii si cu deosebire poporul romanu e fórté blandu, elu totu suferé, dér' amaru de cei ce voru fi atinsi de mani'a lui. Poporul nostru redusu la „paria“ mai simtiesce in sine poterea, cá se documenteze despotiloru, ca are dreptu de esistencia, ceea ce a documentatu-o candu fú redusu la sapa de lemnu, dupa cumu vedemu, ca si-au propusu astadi atotu-poternicii.

Cá filiu alu poporului romanu amu avutu oca-siune a-lu studiá din fundamentu; asia dér' — cá cetatianu alu marelui imperiu Ostungurescu — mietienu de detorintia santa se spuniu publice celoru, ce ni-conducu destinulu, se-si traga bine pre séma, in cotro conducu n'avea poliglota, ca-ce crescundu valurile progresive, dupa cumu au inceputu, ei voru fi cei de antaiu cari voru fi aruncati in abisu de sene de tempu si de poterea lui.

La totu casulu poporul nu va peri, ca-ce increderea in sine esiste si astadi, dér' impregiararile fatali l'au innadusitu si nu-i e posibilu se se manifesteze; pocalulu suferintieloru inse versanduse, manifestarea va esplotá, si lav'a aruncata va face minuni pre unde se va versa — déca va fi silitu a-si pierde suferinti'a. — E tempulu cá se ne des-amagimu si se nu ne alunecamu in plane periculóse bunei ordine si liniscei generali. —

Expositiunea universale dela Vien'a.

(Relatiunea comissarială.)

(Urmare.)

Trecundu la instructiune, invetiamentu si educatiune, se esaminamu pe scurtu partea ocupata de catra diferitele tieri la expositiunea dela Vien'a. Franci'a. — Gasimu aici dóua expositiuni deosebite, una facuta de ministruulu instructiunii publice si alta de orasiulu Parisulu. Trebuie se recunoscemu ca nu se gasesce acolo unu totu asia de completu pe catu era cineva in dreptu se se ascepte. Totusi ideea de a centralisa tóte obiectele este destulu de favorabile, ca-ci esaminandu: intocmirea saleloru de studiu, aparate de gimnastica, table de citire si de scriere etc. totulu este grupatu asia cumu se se póta face comparatiunile. Cu tóte ca nu suntu de una perfecta regularitate de desemnuri, númerose tablouri de istoria naturale ce vedemu espuse ne paru unu minunatu midiolocu de instructiune. Figuri de geologia, de botanica si de mineralogia; mai multe colectiuni destulu de alese pentru invetiamentulu geografiei si geometriei; modele de tóte felurile, greutati si mesuri, desemnuri, caete de scrisori, astufeliu este aprópe totulu obiecteloru espuse, pe care le vomu regasi catra acestea in celelalte sectiuni, intr'o importantia mai multu séu mai pucinu intinsa.

Unu lucru in expositiunea francesa a ministerului instructiunii publice isbesce cu deosebire luarea aminte, acést'a este unu tablou alu metodei phonomimica a dlui Grossolin, spre a invetia pe copii se citésca. In faptu la invetiamentu practica jóca adereza unu rolu mai mare de catu teori'a; dér' cu tóte acestea asta metoda prea copilareasca care sta in a representa inchipuirea diferiteloru sucituri ale gurei, la pronunsiunea celoru 25 litere ale alfabetului, nu ni se pare una norocita imbutatire. Cate-va cifre statistice asupra importantiei instructiunii in Franci'a:

Se numera cá la 600,000 copii, cari suntu lipsiti de orce instructiune; acést'a cifra grozava care represinta ignorantia voluntaria arata indetulu ce nemarginitu progressu ar' face Franci'a decretandu instructiunea obligatória; suntu aprópe in Franci'a 56,800 scóle publice; 17,450 scóle private, preste totu: 74,450 scóle cu 5 millióne de baiati si fete. Din acestu numeru aprópe 1/3 frecuentéza scólele congreganiste.

Luandu 3 centime de impositu additionalu asupra impositeloru directe:

1. Comunele din Franci'a platescu impreuna pentru scóle 28,000,000 fr.
2. Departamentele platescu 5,550,000 „
3. Statulu 6,000,000 „
4. Parintii (salariele invetiatoriloru) 25,000,000 „

preste totu 64,550,000 „ cheltueli pentru instructiunea publica, astufeliu era celu pucinu starea cheltueliloru in 1868, care trebuie se tindia a totu cresce. Ceea ce trebuie se constatamu este, ca de si tier'a cea mai inaintata

in calea progresului, Franci'a este una din acelea, unde statulu pórta mai pucinu cheltuielile pentru instructiune.

Orasiulu Paris.

In dosulu sectiunei ministerului instructiunii publice la expositiune gasimu pe aceea a consiliului generalu alu instructiunii publice a orasiului Paris care cu tóte ca e mai mica, nu este inse pentru acést'a mai pucinu interesanta. Acésta expositiune se compune in generalu de tóte midiulocele de instructiune intrebuintate, si cu totulu in specialu mari modeluri de scóle in scara de reductiune, atragu luare aminte a publicului: (scólele comunale, scólele de copii mici, scól'a municipala de desemu, magazia scóleloru . .

Acestu din urma modelu infacisíeza unu interesu cu totulu particulariu, ca-ci tóte magazinele si atelierile suntu reprezentate acolo; se scie ca acolo orasiulu Parisu face se se fabrica tóte obiectele de invetiamentu de care are trebuintia pentru scólele sale. Eta unu punctu prea importantu, credemu noi, de observatu, atrage chiaru póte mai multu folosu dintr'ensulu in scólele nostre din Romani'a. Ca-ci nu se póte contesta fórte marele folosu ce s'ar' trage inlocuindu astufeliu vechile exercitii de memoria printr'o metoda care descépta spiritalu.

Se intelege lesne, bogatiile nemarginite (materiale si intelectuale ce coprinde expositiunea universale din Vien'a, dér', dupa varietatea nefarsita a materiilor ce trebuie se avemu in vedere, este preste potintia, aici celu pucinu, de a se intinde mai lungu asupra aceea ce ar' trebui se formeze obiectulu unui studiu speciale.

Elveti'a, Svedi'a, Americ'a, Portugali'a au clauditu fia-care in gradinile expositiunii unu pavilonu particulariu pentru instructiunea publica, si destinate a servi de modele typuri ale scóleloru asta-di in fiantia in tierile loru respective.

Scól'a svedica.

Scól'a svedica se deosebesce in particulariu de cele-lalte trei prin minutia, grijea extrema ce pare a fi condusu instalarea sa. Mobilarea, asediarea din intrulu scólei este organizata methodicesce. Fiacare impartire, fia-care clasa este cu icusintia specificata. Gasimu acolo catra acestea unu totu complectu si perfectu de ceea ce trebuie se compórtu una expositiune de felulu acest'a; colectiuni de cele mai complecte, carti puse la dispositiunea copiiloru, tablouri, carte, lucrari de scrieri executate de catre elevi. Cu tóte acestea inse de n'ar' fi de catu tocmai din aspectulu de prea mare ingrigire de organizatiune, care iubesc pre visitatoriu in scól'a svediana, este permisu a gandi, ca astufeliu ar' fi tabloulu unei scóle modelu a edificá pe viitorime in Svedi'a, dér' alu carui gradu de perfectiune nu ar' fi inca atinsu.

Pucinu ne pasa, acésta expositiune este interesanta, si vomu incerca se vedemu in numerulu urmatoriu déca prin examenulu scóleloru: americane, elvetiane si portughese, precumu si prin colectiunile particulare ce gasimu pentru invetiamentu in fiacare sectiune: englesa, brasiliana, romana, . . etc., nu vomu afla une-ori elemente nu mai pucinu interesante si mai reale.

(Va urmá).

DEPETI TELEGRAFICE.

(Serviciulu privatu alu „Monitoriului oficialu).

Trianou, 6 Octobru, 12 óre, 45 minute.

Afluentia considerabile de lume. Siedinti'a se deschide la 12 si 1/4; se citeste ordinulu de dare in judecata a maresialulu Bazaine si compositiunea consiliului de rebelu. Asupr'a intrebarii presiedintelui. Bazaine declina numele, pronumele. Se procede la apelulu martoriloru, primii chiamati suntu: Canrobert, Leboeuf, Frosard, Bourbaki, Changarnier.

Trianou, 6 óre, 45 minute. — Dupa apelulu martoriloru se incepe citirea reportulu judecatorulu de instructiune, generalulu Revière. Reportulu descrie batalia dela Forbach, ocupandu-se in specialu de responsabilitatea luptei, Bazaine ne

venindu in ajutorulu lui Frosard, atacatu de fortie superioare. Reportulu continua, si face pe Bazaine responsabile de tóte evenimentele dupa numirea lui de comandantu siefu la 12 Augustu; explica, in parte, dorinti'a lui Bazaine de a se sustrage de sub tutel'a imperatulu. Conchide ca Bazaine nu a incercatu nici una data seriosu de a se departa de Metiu. Audienti'a se ridica la 4 óre, citirea reportulu va continuá maine.

Trianon, 7 Octobru. — Citirea reportulu continua cu multu interesu pana in momentulu in care reportulu citeste mai multe telegrame adresate de Bazaine catra Mac-Machon, si cari fusese interceptate de colonelulu Stoffel, care indeplinia functiunile de directoru alu insciintiariloru pe langa maresialulu Mac-Machon. Acestu pasagiu produce una prea mare impresiune.

— Imperatulu Germaniei cu Bismark sosesc in 17 Oct. in Vien'a, si va siedé 4 zile. —

— Imperatulu cu ginerele ducele Leopoldu de Bavaria a sositu la Gödöllö, bunulu de coróna, unde se voru tiené mai multe consultari ministeriale, despre imprumutulu nou legea electorale, impartirea nóua a comitaleloru, numai despre multumirea nationalitatiloru, nu se anuncia nemica. —

— Cu nr. 1307/1873 din 4 Oct. comitele natiunii sasesci Mauritiu Conradu convóca confluxulu séu diet'a fundulu regiu, in fapta a natiunei sasesci la Sibiiu pe 20 Noembre a. c. si ordonéza alegerile deputatorulu in sensulu § 1 c. si 11, 12, 14 ai statulu provisoriu din 1869. Se scie, ca din sum'a de 120,000 a natiunei s'au datu cá dotatiune pentru scóla 112,084, óre pentru scólele romane s'a datu a proportiunea dreptatii? Déca cass'a s'a sleitu si va trebui a se contribui la ea, óre romanii voru fi exanti dela acea contribuire or' voru contribui, ca la sarcine e egalitate, pentru ca la beneficiu se nu fia? E la tempu se ne interesamu de totu ce ne atinge pe toti or' si unde. —

— Asprimea vorbei prin unele diurnale serbe si romane tórna apa pe mór'a celoru, ce astépta ocasiunea, cá se póta justifica dictarea unei stari esceptionali, ce se planuesce. — Pana si „Ellenör“ provóca pe regimu, cá se nu mai amane a cascigá opositiunea memorata. — Póte fi si mai reu, inse cumu se midiolocimu unu ce mai bunu? —

In Franci'a o adunare de deputati din stang'a si din centrulu stangu tienuta in 3 Octobru in Parisu a decisu: alianti'a tuturor deputatorulu votanti contra Monarchiei. Thiers se pune in capulu loru.

Totu atunci a fostu si o adunare de deputati de ai dreptei si ai centrulu dreptu, carea a statoritu o programa de cinci puncte: 1 restaurarea regatulu; 2 asediarea unui regimu constitutionalu parlamentariu; 3 revisiunea legei electorali; 4 acceptarea flamurei tricolore pre langa adaogerea unor embleme spre aducerea aminte de flamur'a regésca

de óre candu; 5 in fine numai decatu denumirea unui locoteninte generalu alu regatulu. Ergo lupt'a e la usia, si póte influentiá asupra intregi Europe. —

Nr. 7468—1873.

3—3

Publicatiune.

Pentru cá se se asigure administratiunei alodiale tempulu si linistea necessaria pentru lucrarile sale, dela 13 Octomvrie anulu curgatoriu in colo, luandu afara diu'a prima, a dóu'a si ultim'a a fiacarei lune, este deschisa cass'a alodiale pentru partide numai in órele dinainte de prandiu dela 9—12.

Acést'a se aduce la cunoscintia publica cu acelu adausu, ca din momentulu acest'a la cass'a alodiala, luandu afara dilele cele trei mai susu insemnate in fia-care luna, numai in órele inainte de prandiu susu insemnate se potu primi bani, se póte plati afara séu se póte da deslusire cerute.

Brasiovu 1 Octobru 1873.

Magistratulu cetatii si alu districtulu.

Nr. 4880—1873.

3—3

Publicatiune.

Cu privintia la focurile si dearderile in paduri ce se intimpla adese ori mai vertosu tómu'a si primaver'a se face atentu totu omulu a observa cu acuraretia prescriptele §§ 44—48 ale legii silvanistice, care cu patent'a imperatésca din 24 Iuniu 1857, fói'a legiloru tierii 1857 I, despartiamentulu X nr. 148 s'a publicatu si cu emisulu inaltilui ministeriu regiu pentru agricultur'a, industria si comerciulu din 10 Octomvru 1872 nr. 12581/1872 s'a sustienutu in putere si vigóre.

Brasiovu 1 Octom. 1873.

Magistratulu urbanu si districtualu.

Cursurile

la bursa in 10 Octobru 1873 stá asia:

Galbini imperatésca	—	—	5 fl. 44	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	9 „ 05	„ „
Augsburg	—	—	107 „ 75	„ „
Londonu	—	—	112 „ 80	„ „
Imprumutulu nationalu	—	—	72 „ 85	„ „
Obligatiile metalice vechi de 5%	—	—	68 „ 80	„ „
Obligatiunile rurale ungare	—	—	75 „ —	„ „
„ „ temesiane	—	—	72 „ 50	„ „
„ „ transilvane	—	—	73 „ —	„ „
„ „ croato-slav.	—	—	75 „ —	„ „
Actiunile bancei	—	—	955 „ —	„ „
„ creditulu	—	—	221 „ 50	„ „

PRAVURILE

purgative gazóse dela ELÖPATAK

cuprindu in sine partile constitutive solvetórie ale apei minerale renumite dela Valcele (Elöpatak) si au in sine tóta puterea vindicatoria a aceleia intru unu gradu inaltu.

Efeptu deosebitu arata prafurile acestea la catarhe, slabitiune si spasnu de stomachu, la slabitiune de mistuire, lipsa de apetitu, in pyrosi (formare preste mesura de acide), la hyperami si infaturi ale ficatulu si splinei, la secretiune si escretiune bolnavitiósa de fere, la inchegare si concretione de fere, si la galbinare obstinata, cauate din aceste; nu mai pucinu la mucositatea fiacarui organu alu trupulu; la astma (greutate de resuflare) si batatur'a animei, la atonia (slabitiune) si infatulentia matieloru, la hydropica si la pletora abdominala; cu deosebire la tregni, la catarhe de rinichi, besica si tiav'a udului, la formare de nesipu si de pétra in aceste organe, la catarhe chronice si infaturi de matrice (matra), la curgeri séu pola alba, inclinatiune la motorhagia, ametiala, congestine catra capu si peptu, la sughitiu obstinatu, la hypocondria si hysteria.

Pretulu unei cutie cu 12 dóse impreuna cu avisulu despre modulu intrebuintarieste 1 fl. v. a.

Se gasesc in tóte farmaciele mai renumite, in fiacare comerciulu de ape minerale si de specierii mai insemnate.

Depoulu si biroulu de espeditie se afla in Brasiovu in apotec'a lui Gregoriu Szava.